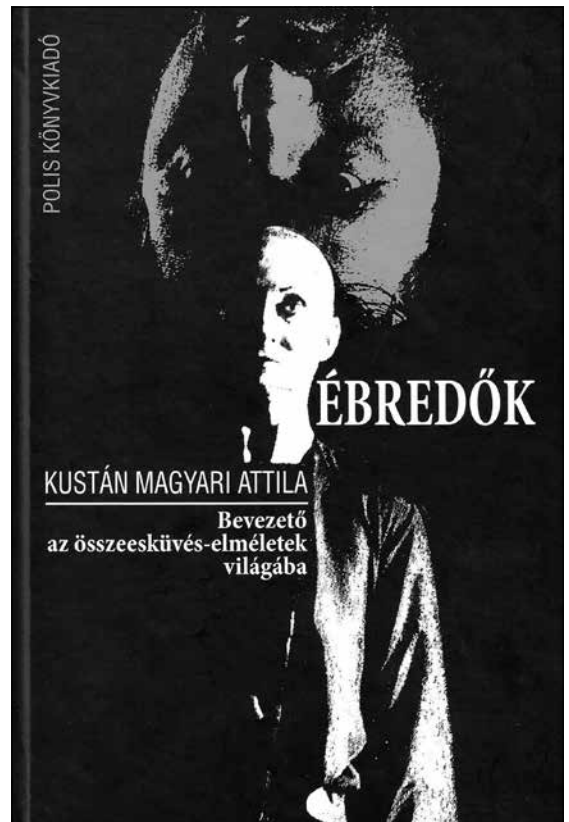

Amit az összeesküvés-elméletekről tudni kell

Talán nincs is olyan olvasónk, aki a világhálón kalandozva ne találkozott volna valamilyen összeesküvés-elmélettel. Ezek lényege: valakik valamilyen cél eléréséért roppant titokban tesznek valamit, valamiket; hogy kik és miért, az változó. A jelenség hátteréről hiánypótló kötet jelent meg 2020-ban. Kustán Magyari Attila *Ébredők* című munkája a *Várad* szerkesztőségébe is eljutott.

„Szívesen ajánlom tehát ezt az ébredőkről szóló könyvet a kérdés iránt érdeklődőknek – azoknak is, akik összeesküvésekben hisznek, azoknak is, akik nem hisznek, de nem értik, hogyan hisznek mások, és azoknak is, akik hisznek is, meg nem is, értik is, meg nem is” – írja Kustán Magyari Attila újságíró, szociológushallgató *Ébredők – Bevezető az összeesküvés-elméletek világába* című kötetének előszavában a könyvet lektoráló Hubbes László Attila. Bevallom, jómagam a második kategóriába tartozom, és foglalkoztat az összeesküvés-elméletek farvizén óhatatlanul megjelelő álhírek világa, ezért is olvastam érdeklődéssel a 2020-ban a kolozsvári Polis könyvkiadónál megjelent, hiánypótló kötetet.

Valószínűleg nincs ember, aki ne találkozott volna a sok létező közül valamilyen összeesküvés-elmélettel és ezek lelkes hirdetőivel, terjesztőivel. Róluk és a leggyakoribb, legismertebb összeesküvés-elméletekről is szó esik a kötetben, de ritkaságokat is talált a szerző. Alulírott a könyvből tudta meg például, hogy vannak, akik szerint Finnország nem létezik, mindössze egy konteó: „Az összeesküvést az ENSZ tartja fenn erős orosz és svéd érdekekkel, de valójában a japán halászati érdekekről szól” – állítja az elmélet terjesztője, aki szerint a nem létező Finnország helyén valójában tenger van, s a japánok onnan fogják ki a szusinakvalót...

Kustán Magyari Attila romániai, magyarországi és globális összeesküvés-elméleteket is ismertető könyvében, így ki-ki vérmérséklete szerint szórakozhat, dühönghet vagy bölöghet olvasás közben. Alaposan körbejárja a jelenséget, és válaszokat is keres. S hogy néhány példát még hadd említsünk: a romániai konteók között szó esik az 1989-es események körüli spekulációkról éppúgy, mint a Gheorghe Funar nevével fémjelzett teóriákról vagy épp a kolozsvári „kulináris uszításról”, mely elmélet szerint a kolozsvári vendéglősök összehangoltan Nagy-Magyarország alakú hússzeleteket raktak vendégeik elé. A magyar összeesküvés-elméletek sem maradnak ki a sorból, foglalkozik a szerző a magyarság eredetével kapcsolatos teóriákkal, köztük a magyarok szíriusi eredetéről és a Gyergyó kör-

(folytatás a következő oldalon)

Amit az összeesküvés-elméletekről tudni kell

(folytatás az előző oldalról)

nyéki ősi repterekről szólókkal is, de említi az Apostoli Magyar Királyságot is. S ha már összeesküvés-elméletekről esik szó, természetesen nem maradhat ki a sorból a zsidóság, a szabaddóművesek és Soros György, meg természetesen a lapos Föld elmélete sem.

A könyvben szó esik a konteók összetevőiről és típusairól egyaránt, és arra a kérdésre is választ keres a szerző, hogy miért születnek összeesküvés-elméletek. Erre több magyarázat is létezik, egy pszichológiai megközelítés szerint a válasz például a világban lévő mintákat felismerő hajlamunkban rejlik. A gond akkor kezdődik, ha a véletlenszerű történetekben is mintákat vélünk felfedezni. Több tanulmány arra az eredményre jutott, hogy a társadalmilag hátrányos helyzetben lévő csoportok tagjai hajlamosabbak hinni az összeesküvés-elméletekben, de a politikai nézetek és a konteókra való fogékonyság között is vannak összefüggések.

Az összeesküvés-elméletek nem a semmiből kerültek elő, eddig is a mindennapok részei voltak, alternatív magyarázatot adva társadalmi, de akár természeti jelenségekre is, figyelmeztet Kustán Magyarai Attila. Arra is kitér: a világháló elterjedésével könnyebb terjeszteni ezeket az elméleteket. A szerző egyébként az általa idézett kutatások eredményei mellett saját újságírói tapasztalátára alapozva ír arról is, hogy az álhírek terjedése – főleg a közösségi oldalakon – rendszerint gyorsabb, mint a valódi híreké. A hagyományos sajtó problémáiról is szó esik, például arról, hogy Amerikában gazdasági-politikai érdekeknek és adott esetben a hírforrások szűkösségének kiszolgáltatott hírközlés olykor propagandagépezetként működik, az ebből kiábrándult olvasók pedig a különféle alternatív hírforrá-

sok felé fordulnak, amelyekből bőséges a választék, és amelyek az összeesküvés-elméletek mellett gyakran álhíreket is közölnek. Bár maga a szerző is említi, hogy könyvében nem tér ki rá részletesebben, mégsem tekinthet el attól, hogy az orosz propagandagépezet is szerepet játszik ezeknek az elméleteknek a terjesztésében. A koronavírus-járvánnyal kapcsolatos teóriák sokaságára csak említés szintjén tér ki – mert nem is térhet ki – a 2018–2020 között megírt s tavaly megjelent kötet. Látva azt, hogy milyen elméletek keringenek a pandémia kapcsán, valamint azt, hogy kik és miként próbálják ezeket meglovasolni, a könyv olvastán újra és újra azt éreztük: szükség van a konteók alapos vizsgálatára, megismerésére.

Lehetséges kiutakra és a jövőre is kitér a szerző, s a könyv egyik értéke, hogy összefüggéseiben próbálja megvilágítani a jelenséget. A másik értéke, hogy nem ítéli el a konteóhívókat, hiszen a másik lehülyézése nem visz közelebb sem a párbeszédhez, sem a megoldáshoz. Körbejárja a jelenséget, megmutat szempontokat, s hagyja, hogy az olvasó maga vonja le végkövetkeztetéseit. „Azt gondolom, korunk egyik legégetőbb problémája a félretájékoztatás, nemcsak azért, mert súlyos következményekkel jár, hanem azért is, mert nem tudhatjuk le a kérdést azzal, hogy mindenki megbolondult. Magyarázatot kell találnunk a jelenségre” – írta Kustán Magyarai Attila.

A kötet több erdélyi városban kapható, az érdeklődők az Ábel Kiadó honlapján (<https://www.abelkiado.ro/hu/konyv/2652/ebredok-bevezeto-az-osszeeskuves-elméletek-vilagaba>) meg is rendelhetik.

Fried Noémi Lujza